JE LI DOPUŠTENO SPREČAVATI OVULACIJU

Dr Jordan KUNIČIĆ

Ovaj upit je nadopuna onog pitanja obrađenog u »Bogoslovskoj smotri«, 1965. br. 1, str. 83—91. Suština odgovora bila je ova: reguliranje poroda ne smije doći u sukob s prirodnim niti s Božjim zakonom. Svaki pothvat u vezi sa spolnim činom ili procesom oplodnje mora poštivati prirodni proces oplodnje, začeća i porođaja. Čin kojim se hotice onemogućuje začeće treba proglasiti protuprirodnim, nemoralnim. Ako se za vrijeme ovulatornog procesa zbivaju znatne anomalije, ako su po srijedi fenomeni patološke naravi, a nema drugih lijekova osim anovulatornih tableta ili pilula, ove bi se u svrhu liječenja mogle nesmetano uzeti.[1] Na kraju je članka istaknuto da u pitanju za nepravilno nazvane »katoličke« pilule treba znati radi li se o »normaliziranju« spolnog procesa kao u svrhu liječenja ili se radi o direktnoj sterilizaciji. Jasno je da je liječenje dopušteno, direktna pak sterilizacija nedopuštena.[2]

Danas se govori da postoje tablete hormoni koji sprečavaju ovulaciju, stvaraju anovulatorni ciklus i time onemogućuju proces oplodnje i začeća. Suspendirati ili eliminirati ovulaciju dolazi, navodno, u prilog realizaciji bračne ljubavi. Te tablete mogle bi se nazvati »tablete ljubavi«. Pitanje se zaoštrava, jer ima katoličkih pisaca koji misle da se te tablete mogu u praksi upotrebljavati.

Smije li se u praksi slijediti to mišljenje? Kako ispovjednik mora postupati s penitentom koji usvaja to mišljenje? Može li ispovjednik barem taj postupak u praksi tolerirati? Ako je to mišljenje vjerojatno, smije li se provoditi u djelo po načelima probabilizma? Uostalom, ispovjednik ne smije penitentu nametati svoje mišljenje.

---

1. Prema istim načelima prosuđujemo da ni samoblud nije dopušten. Neovisno o našem promatranju ili mišljenju, opstoji bitna demarkacija između nekih čina kao dobrih a nekih kao zlih. Samoblud je po naravi čina zao, nemoralan. O samobludu vidi BS, 1965. br. 2, str. 263—268. Usput napominjem da se u članku potkrala znatna tiskarska greška. Na str. 268. u 18. retku odozgo mjesto »ustvrdi da je« mora biti »ustvrdi da nije«.

2. Samo hotično sprečavanje ovulacije u svrhu zadovoljenja bračne ljubavi poistovjećujemo sa sterilizacijom, dočim to ne govorimo za pilule kojima bi se samo regulirao ili sveo na potpunu normalnu redoviti ciklus ovulacije.

ODGOVOR

Otkada je Doms postavio bitno značenje ženidbe u ljubavi muža i žene (Denz 3838), ovo pitanje privlači na sebe veliku pažnju teologa. Nije lako da se duhovi smire, jer, s jedne strane atmosfera je zadojena erotizmom i seksualizmom , s druge strane pojavljuju se neoteologisti koji poštivaju opće zakone ženidbe ali unose dosta relativističkog duha u shvaćanje tradicionalne nauke o ženidbenoj problematici.[3] Ne treba ni spominjati kako je lako i ugodno naći sljedbenika za rješenje koje čovjeku ide u prilog. Razumljivo je da se neki bez dovoljno samokritike i bez dovoljna obzira povode za tim novim mišljenjima uzdižući bračnu ljubav do vrhovne norme djelovanja i kvalificiranja dobrih i zlih čina.

1. *Načela.* Radi se, dakle, o konkretnom pitanju. *Smije li se modificirati ovulatorni proces,* tj uzeti tablete hormone ili anovulatorne pilule *jedino zato da se udovolji pozivu bračne ljubavi* a očuva od oplodnje? Poznato je da je to dopušteno u svrhu liječenja.[4] Pitanje je: da li je dopušteno na taj način izbjeći oplodnju jedino *iz razloga spolnog zadovoljenja.*

Tražimo moralnu kvalifikaciju toga postupka. Moramo konzultirati norme moralnog kvalificiranja. Po načelima objektivne moralke nije dopušten postupak ili čin koji se protivi razumskoj čovječjoj naravi, npr. oduzimanje razuma pijanstvom; nije dopušten čin kojim se vrijeđa čovječji odnos prema društvu, npr. krađa, ubojstvo bližnjega; nije dopušten čin kojim čovjek krši pravilan odnos prema Stvoritelju, npr. psovka i sl. To znači da su strukturalni zakoni čovječje naravi mjerilo prosuđivanja dobra ili zla u ljudskim činima.[5]

Objekt našega pitanja jest konkretni čin: spolni čin bračnih drugova u vidu zadovoljenja bračne ljubavi, ali s *pozitivnim* sprečavanjem oplodnje i začeća. I taj čin moramo promatrati u svjetlu prirodnog zakona. Priroda je mudro uređena. Spolni čin smjera na širenje ljudskog roda. On je usmjeren prema oplodnji, začeću. Onemogućiti tu usmjerenost prirode protiv diktata razuma i vjere znači postupati bez dovoljno razloga. Takav postupak ruši prirodno usmjerenje, ne čuva prirodnu proporciju čina s prirodnim ciljem.[6]

Zaključak se nameće sam po sebi: »Nikakav razlog, pa ni najteži, ne može učiniti da bude u skladu s prirodom i pošteno ono što je već samo u sebi protivno prirodi.«[7] Svaki čin ili postupak roditelja kojim

---

3. A. H. MALTHA, **La nuova teologia**, prijevod, Rim 1964, str. 141. i 143.

4. Teolozi smatraju da bi žena mogla upotrijebiti te pilule i u slučaju da joj prijeti stuprum, ili u slučaju da muž bespravno i nasilno traži svoje bračno pravo. Vidi članak M. ZALBA, **De pastorali ratione agendi** . . . u **Periodica**, 54 (1965), sv. 3, str. 309—336. Rado upućujemo na taj članak.

5. Sv. TOMA, CG III, 129. Vidi Denz 2290-1. Prema Crkvenom naučavanju može se reći da je vječni zakon objektivna norma moralnosti; isto tako i prirodno-moralni zakon, jer to je isto što i vječni zakon koliko je usađen u ljudsku dušu te nagoni da se čini što je kreposno a zabranjuje griješiti; pravedan pozitivni zakon u ljudskom društvu kao da je primjena tih zakona. — Subjektivna pak norma moralnosti jest savjest s pravilima razboritosti.

6. Sv. TOMA, **Suppl.** 65, 1. Svaki čin koji je u nerazmjeru s ciljem koji mu je priroda odredila smatra se protuprirodnim.

7. PIJO XI, **Casti connubii** od 31. XII 1930, u izdanju **Vrhbosne** str. 32.

bi išli za tim da liše bračni čin njegove inherentne snage i da spriječe stvaranje novog živog bića treba proglasiti nemoralnim.[8] Čovjekova savjest osuđuje svaki preventivni postupak i svaki direktni atentat na život i na razvoj ploda,[9] jer i preventivno zaustavljati ovulaciju u svrhu neopravdana izbjegavanja graviditeta znači izvršiti direktnu sterilizaciju, a sterilizacija se protivi zabrani: *ne ubij!*[10]

Istu je načelnu nauku jasno izrazio kard. Montini (Pavao VI). On je upozorio da je potrebito opsluživati pravila ispravna prenošenja života. Svaki atentat na život koji počinje od roditelja a prebacuje se na kolijevku mora se smatrati zločinom. Atentatom pak na život smatramo ne samo izravno ubojstvo nevinog, nego također izigravanje ili *varanje prirode*. U prirodnim zakonima, naime, čitamo volju Stvoriteljevu.[11]

2. *Podređenost ciljeva.* Iz gornjih načela svakomu može biti očito da katolička moralka uzima svoju osnovnu nauku iz promatranja čovječje naravi, njene biti, njenih bitnih odnosa. Ne postupa li tako i sv. Pavao kada zaključuje da su svi ljudi dužni štovati Boga? Tu dužnost čita u sposobnosti čovječjih prirodnih snaga da preko vidljivih stvorova upozna Stvoritelja (Rim 1, 19—21). I ostali osnovni moralni zakoni upisani su u čovječje srce, kako svakom svjedoči savjest (Rim 2, 14—5). Mojsijev zakon i prirodni moralni zakon mogu se poistovjetiti.

Priroda je odredila i ženidbi njene ciljeve. Promotrimo generativnu moć muža i žene. Dovoljno je izreći taj izraz, uočiti ga, i po sebi je jasno da mu je cilj širenje ljudskog roda. Njegovo funkcioniranje izaziva slast, ali slast ili užitak nije sebi ciljem, slast je posljedica, popratna vlastitost. Ona, za razumnog čovjeka, igra podređenu, drugotnu ulogu. Zar nije očito da je Stvoritelj pripojio slast ili užitak obavljanju nekih čina kao »poslasticu« da ljudi ne odustanu od vršenja istih čina? Bez tog užitka mnoge bi djelatnosti bile samo gorak danak, nesnošljiv teret.

Sočno je rekao Pijo XII: »Izdali smo deklaraciju o podređenosti ciljeva (u ženidbi). Naznačili smo što nas uči unutarnja struktura prirodnog uređenja; rekli smo što je baština kršćanske predaje; iznijeli smo što su vrhovni učitelji, pape, više puta naučavali; a to je konačno u potrebnoj formi fiksirano u Kodeksu.«[12]

Sklapanje ženidbe odvija se pod poticajem mnogih ciljeva. Bez sumnje pri tom igraju ulogu srodnost duša, zajednica života i djelovanja, međusobno upotpunjavanje, usavršavanje, psiho-somatsko darivanje sama sebe bračnom drugu itd. Međutim ti ciljevi nijesu neovisni, autonomni. Nijesu neovisni, niti su po prirodnom usmjerenju glavni. Oni su podređeni glavnom, bitnom cilju ženidbe: rađanju i odgajanju djece.

---

8. PIJO XII, u govoru od 29. X 1951, u izdanju UTZ-GRONER-SAVIGNAT, sv. I, br. 1129.

9. ISTI, n. dj., sv. I, br. 1140.

10. ISTI, n.mj. i sv. III, br. 5491.

11. **»L'Osservatore rom.«** od 28—29. IX 1953.

12. PIJO XII, u govoru od 29. X 1951. s pozivom na 10. III 1944. i Dekret Sv. Oficija od 1. IV 1944 (D 3838).

Među ciljevima ženidbe, dakle, vlada zakon subordinacije. Što taj zakon zahtijeva? Ono što je u našem pitanju bitno: ako nije moguće udovoljiti podređenom cilju a da se ne povrijedi glavni i bitni cilj, podređeni cilj treba da ustupi mjesto glavnom cilju. I ljubav, razvoj ljubavi, realizacija ljubavi predstavlja uzvišen cilj ženidbe. Ali ta realizacija ljubavi podređena je rađanju i odgajanju djece. To znači da realizaciju ljubavi treba regulirati prema zahtjevima toga glavnog cilja. Izopačuje se uloga ljubavi ako ona mjesto u službu života skreće u službu zadovoljenja pohote tako da se pozitivno isključuje glavni cilj prirodnog uređenja.[13]

3. *Protivna mišljenja.* Danas se pojavljuju teološki pisci koji smatraju da se mogu upotrebljavati tablete hormoni koji sprečavaju ovulaciju, i to jedino u svrhu zadovoljenja spolne bračne ljubavi. Ponavljamo, ne radi se o tome da oni opravdavaju svoje mišljenje s medicinskih razloga, nego jedino radi zahtjeva bračne ljubavi. — Na to odgovaram:

a. Ne niječem da ima takvih pisaca. Ne sumnjam u njihovu plemenitu nakanu. Oni, naime, nastoje pomoći bračnim drugovima u njihovoj teškoj situaciji. Bez sumnje, za neke bračne drugove spolna suzdržljivost može biti pozivom na herojstvo. Uza sve to moralka kao znanost, vjerna naučavanju crkvenog učiteljstva, ne može odstupiti od općevažnih, općih načela. Tu je glavno načelo izrazio Pijo XII: spriječiti ovulaciju bez dovoljnih medicinskih razloga poistovjetuje se sa direktnom sterilizacijom. A čovjek nije apsolutni gospodar svoga tijela ni svojih udova. Piju XII je bilo poznato mišljenje tih teoloških pisaca, ali ga je prozvao neispravnim.[14]

b. Pa kada bi i bilo mnoštvo pisaca koji smatraju dopuštenim uzimati sredstva za sprečavanje ovulacije u svrhu zadovoljenja spolne bračne ljubavi, to ne bi značilo da njihovo mišljenje postaje auktoritativno. Nijesu važni brojni pisci, nego »probati auctores«. Ali, i njihovo mišljenje vrijedi koliko vrijede njihovi dokazi. Ako njihovi dokazi nijesu bazirani na objavi, njihov je ugled »infirmissimus«.[15]

c. Pretpostavimo da i »probati auctores« zastupaju to mišljenje. Ono time prima izvanjsku vjerojatnost. Uočimo u koje doba žive, kojim teološkim strujanjima pripadaju, možda neoteologizmu. U tom slučaju njihovo mišljenje gubi na svom značenju zbog vrlo jasnih nastupa crkvenog učiteljstva protiv neoteologizma. Možda je sv. Otac i prema pojedinim neoteologistima pokazao značajnu naklonost. To još ne znači da je odobrio njihovo mišljenje, jer bi došao u protuslovlje sa samim sobom. Uvijek moramo razlikovati čovjeka, pisca i njegove teorije ili hipoteze. Pisca treba primati s ljubavlju, njegove pak neosnovane hipoteze radikalno odbaciti.

---

13. PIJO XI (D 3707) je rekao da se personalni ciljevi mogu nazvati prvotna »causa et ratio« ženidbe, ali u tom slučaju ženidba se shvaća u širem smislu kao životna zajednica. Po pravoj aksiologiji treba reći da naslada, pa bila ona rezultat zadovoljenja bračne ljubavi, ne smije uzeti prvo mjesto, dapače, tko bi jedino radi naslade sklopio ženidbu a pozitivno isključio prvotni cilj, tj. prokreativni cilj, ne bi uopće sklopio valjane ženidbe.

14. PIJO XII, u govoru od 12. IX 1958, n. dj., sv. III, br. 5421.

15. Sv. TOMA, I P, 1, 8 ad 2.

d. Mišljenja tih pojedinih teoloških pisaca iznesena su u obliku studije, predložena su kao hipoteze, kao predmet za proučavanje. Naprotiv, crkveno učiteljstvo iznijelo je svoje mišljenje u posve jasnoj formi. Pijo XII poziva se na klasičan tekst Pija XI, citiran gore u bilj. 7, pa nastavlja ovim riječima:« *Ovaj propis potpuno vrijedi i danas kao i prije; vrijedit će i ubuduće, jer to nije samo propis ljudskog prava nego se izvodi iz prirodnog i božanskog zakona«.*[16]

e. Ako mišljenje tih teoloških pisaca promotrimo u odnosu prema posljedicama koje mogu nastati zbog tog naučavanja, nameće se još stroži oprez. Dopustiti uporabu tih pilula u ovom slučaju znači otvoriti vrata da se dopust protegne na mnoga druga područja seksualnog morala, npr. na umjetnu oplodnju. A ne bi bilo lako zaustaviti umovanje koje bi nastojalo opravdati postupak također izvan braka, jer pretvarajući ljubav u kriterij za moralno kvalificiranje, vrlo je lako činiti »passus extra viam«, zaći na stramputicu. Još uvijek vrijedi ona: ljubav je slijepa.

4. *Uvijek pravi izlaz.* To je izlaz promišljene i velikodušno provedene spolne suzdržljivosti.[17] Znam, mnogi će na ovo klimnuti glavom. Iznijet će premnoge teškoće. Smišljat će razloge. Što na to?

Zanimljiv je postupak Kristov u onim slučajevima kada se našao sučelice sličnim teškoćama u razumijevanju nekih istina. Dijalogizirao je s onima koji nijesu shvaćali nauku o celibatu radi kraljevstva nebeskoga. I prekinuo je dijalog (Mt 19, 20). I dvanaestorici je bio težak govor o prisustvu u Euharistiji, ali Krist i tu prekida dijalog (Iv 6, 68). Tko se ne sjeća postupka Kristova prema književnicima i farizejima. Oni su »ustrajno« postavljali Kristu pitanja, ali on je i taj dijalog prekinuo (Iv 8, 7—9). U mnogim drugim slučajevima upućen nam je isti savjet: dijalogiziranje ne može ići u beskraj. Dolazi točka na kojoj se treba razići.

Slično možemo reći da se obistinjuje i u našem slučaju. Zar sv. Pavao nije znao za teškoće kršćanskog života u praksi? Zar je time prestao pozivati na ustrajnost u dobru, na mrtvljenje? Ozbiljno shvaćanje života bilo je i ostat će značajka kršćanskog shvaćanja životne problematike na svim područjima, napose na području seksualnog morala. Nemojmo površno ustvrditi da je sv. Pavao rigorist. Životne naslade za svakoga su ono trnje što guši zrno dobra (Lk 8, 15) da ne dođe do zrelosti. Doklegod bude u čovječjem tijelu onaj dvostruki zakon (Rim 7, 23), tj. doklegod u čovjeku budu posljedice iskonskoga grijeha, kršćanstvo neće moći prestati isticati potrebu strogosti, mrtvljenja, ozbiljnosti. Kršćanski križ treba nositi svaki dan, u svim staležima (Lk 9, 23).

Nije uputno nastojati da se ublaži ozbiljnost života, još manje da se zbaci Kristov jaram (Mt 11, 29). Radije treba nastojati da se bračni drugovi spreme na brak. Posredno i neposredno. Sa svih gledišta. A naglašavati ono kršćansko gledište: da bračna postelja bude neokaljana (Heb 13, 4). Neka nitko ne misli da je prestala važiti opomena sv. Pavla, da naime prolazi vanjski oblik ovoga svijeta. Ne preostaje nego da i

16. PIJO XII, u govoru od 29. X 1951, n. dj., sv. I, br. 1129. Crkva je zabacila ne samo sterilizaciju osobe i čina nego i umjetnu oplodnju, uporabu pesarija i sl.

17. Vidi druge opaske u BS, 1965, br. 1, str. 85—6.

oni koji imaju žene shvate tu istinu pa da nastoje prilagoditi svoj život prema Božjem zakonu a ne prisiljavati prirodni i Božji zakon da odgovara njihovim željama (1 Kor 7, 29—30).

Suvišno je nadati se u povijesni razvoj, u bolje upoznavanje prirodnih tajna, u biologiju i sl. Mi naime promatramo naš slučaj s vida katoličke moralke. Katolička Crkva ima pravo i dužnost tumačiti prirodni moralni zakon. Taj zakon vrijedi za svakoga i uvijek. Postupati protiv prirode uvijek će značiti isto što i postupati protiv volje Božje, jer Bog nam govori preko prirodno-moralnih zakona. Recimo da se i ovdje obistinjuje ona konstatacija Pija XII, da je prvi i najdublji razlog zašto današnje društvo trpi premnoge nevolje upravo zabacivanje prirodnog moralnog zakona, općih i svevažnih propisa prirodno-moralnog zakona (D 3780).

Istina je da se na periferiji pitanja osjetio neki napredak u formuliranju Crkvene nauke o ovom pitanju. Govori se da je do XVI stoljeća harao neki seksualni pesimizam; da se nije dopuštao bračni čin kao lijek protiv pohote; da se »frustratio seminis« smatrala kao zlo. Od XVI stoljeća opaža se neko bistrenje pojmova. Ipak, nemojmo brkanje pojmova pripisivati službenoj nauci, nego radije pojedincima. Motiv naslade nije nikada imao niti će ikada imati prednost nad kreposnim motivima. Pozitivno i isključivo, prvotno popuštati nasladi ili užitku, uvijek će se smatrati nekom degradacijom specifičnog čovječjeg poziva. Poziva u smislu razuma i vjere.

Možemo reći da je crkveno učiteljstvo pokazalo kako Duh Sveti ne pušta svoju Crkvu bez svjetla koje svijetli i rasvjetljuje njene ovozemne staze. Crkva je uvijek smatrala dopuštenim spolni čin i za vrijeme graviditeta (s moralne strane) kao i poslije menopauze, ali nikada Crkva neće odobriti prevlast spolnosti nad duhovnim snagama. Nikada neće odobriti da se čovjek prepusti požudi bez i najmanje usmjerenosti prema kreposnom cilju (D 2108—9).

5. *Stav Pavla VI.* Istina je da je on nekoliko puta obećao da će o pitanju pilula i bračne ljubavi izreći svoje mišljenje. Prošlo je nekoliko godina, ali teškoća pitanja nije dopustila da formulira to mišljenje. U posljednje vrijeme puno se govori o nekoj piluli nazvanoj »Progestina sinthetica«, koja bi, navodno, bila bez štete po ženin organizam. Sv. Otac želi barem donekle pomoći bračnim drugovima, olakšati im bračni život. On želi osobito pomoći da i katolici nađu neko rješenje za umirivanje savjesti. Želi pružiti ruku da se i s tog gledišta pomogne čovječanstvu u rješavanju pitanja napučenosti.

Svoj stav je jasno iznio. Izjavio je da još nema dovoljno razloga da bi smatrao zastarjelim norme koje je dao Pijo XII o ovom pitanju. Te norme treba smatrati valjanim dok savjest ne bude diktirala protivno. Naglasio je, međutim, da se za sada nitko ne usudi iznositi protivnu nauku. Ako netko ne shvaća vrijednost tih norma, neka se sjeti da uza sve to njega obvezuje posluh prema crkvenom učiteljstvu.[18]

Poznato je da je Pavao VI govorio pred Komisijom koja proučava pitanja obitelji, nataliteta, napučenosti itd. dne 27. III 1965. Tu Komisi-

---

18. M. ZALBA, kako u bilj. 4.

ju ustanovio je isti papa god. 1964. Zna se da je Komisija održala više radnih sjednica. Sudjeluju psiholozi, liječnici, ekonomisti, sociolozi, teolozi itd. Pitanje je urgentno. Komisija je predala Papi svezak od 500 stranica, ali taj svezak je »riservato e secreto«. Utješljiva je izjava sv. Oca: Stigli smo u novu i decizivnu fazu ... Ali, još uvijek Papa nije progovorio.

Kad bismo htjeli nagađati, možda bismo mogli ovako formulirati pitanje: smiju li se uzimati pilule ako su u stanju da matematičkom sigurnošću reguliraju menstrualni ciklus, prema tome da se može točno odrediti vrijeme ovulacije, a te pilule smatrati samo kao liječenje organizma i sredstvo za istinsko poboljšanje osobe koja ih uzima? Zalba u jednom članku[19] zastupao je mišljenje da bi se te pilule mogle uzeti ako je menstruacioni ciklus doista patološke naravi, dakle u slučaju neke patološke neredovitosti. Isti teolog kasnije jednostavno piše da bi teolozi smatrali dopuštenim uzimati pilule za reguliranje ciklusa, odnosno određivanje anovulatorne periode.[20]

Svakako, ovako postavljeno pitanje razlikuje se od uzimanja pilula za sprečavanje ovulacije. U ovom slučaju niti se ovulacija sprečava niti se eliminira, nego bi se *svela na svoje vrijeme*. Ali, sve to nije ipak bez nekih teškoća. Ne samo sa strane medicine, nego i sa strane pedagoške moralke. Je li doista u tom slučaju otvoren put k češćim zloupotrebama? Počekajmo da progovori sv. Otac. Rekao je da smo stupili u zadnju i decizivnu fazu.

6. *Stav ispovjednika.* Vidi se iz gornjih razlaganja da mišljenje teoloških pisaca o dopuštenosti hotična sprečavanja ovulacije, odnosno začeća, uzimanjem anovulatornih pilula jedino u svrhu zadovoljenja bračne ljubavi nema ni unutarnjih ni vanjskih dokaza, ni unutarnje ni vanjske vjerojatnosti. Prema tome nije razborito to mišljenje širiti, još manje provoditi u praksu. Zadovoljenje bračne ljubavi podliježe višim normama morala i podređeno je najbitnijem cilju ženidbe: rađanju i odgajanju djece.

Zalba piše: »Ne bih se usudio zanijekati da se može desiti slučaj da ispovjednik odriješi vjernika koji smatra da je upotreba antikoncepcijskih pilula dopuštena i koji ima nakanu te pilule i upotrebljavati .To se može dogoditi ako je vjernik in bona fide te ne opstoji pogibelj za zajedničko dobro.«[21] Pogibelj za zajedničko dobro bi opstojala kad bi penitent to mišljenje ispovjednika razglasio ili rekao da je ispovjednik šutio.

Treba budno paziti na ova dva uvjeta: penitent ne smije širiti vijest o postupku ispovjednika u njegovu, posebnu slučaju, ako bi se vjernici zbog toga sablaznili. Sudimo analogno prema onanizmu. Doista, ne možemo posve izjednačiti onanističku praksu i hotično sprečavanje ovulacije u svrhu zadovoljenja bračne ljubavi, ali u mnogome se slažu.

---

19. ISTI, **De regulatione prolis generandae** ... u **Periodica**, 1964, str. 186—259.

20. M. ZALBA, kako u bilj. 4.

21. ISTI, n. dj. str. 336.

Ne zaboravimo da je Pijo XII ovaj posljednji način postupanja izjednačio s direktnom sterilizacijom.

Smatram, prema tome, da ispovjednik mora biti veoma oprezan. Tradicionalna moralka tražila je veću strogost. Ta strogost se osnivala na uputstvu Sv. Penitencijarije od 10. III 1886- u kojemu traži da ispovjednici općenito ne smiju šutjeti nego opominjati, iako predviđaju da će mnogi zbog te strogosti odustati od sakramenata.

Suvišno je pozivati se na probabilizam, jer u ovom slučaju mišljenje tih teoloških pisaca uopće nema vjerojatnosti. Ispovjednik mora postupati prema naučavanju »probatorum auctorum«, napose prema nauci crkvenog učiteljstva i teologa, osobito sv. Tome i sv. Alfonsa. Jasno je da to mišljenje nikako ne odgovara ni općoj nauci teologa ni naučavanju crkvenog učiteljstva. Ako netko nije u to uvjeren, neka se sjeti da njegovo mišljenje nije mjerodavno, jer je službeno mišljenje jasno i prejasno.

7. *Novija previranja.* Pitanje pilula kao da je postalo zastarjelim. Danas se težište pokušava prenijeti na bračne drugove. Kao da bi njihova savjest imala biti mjerodavna da odredi sredstva sprečavanja začeća, ukoliko naime odgovorna roditeljska svijest ne dopušta da se rodi novo dijete.

Rađaju se mnogi upiti u vezi s tom tendencijom. Ne prijeti li time pogibelj da se pitanje morala svede na savjest pojedinca kao na vrhovnu normu djelovanja? — Zar roditelji u zadovoljavanju spolnog nagona nijesu podložni pravilima objektivnog morala? — Možemo li, možda, zadovoljenje spolnog nagona u braku kvalificirati po drugim kriterijima negoli zadovoljenje istoga izvan braka? Ne bi li time pretrpio objektivni red morala? Zar bludnost ne ostaje i dalje predmet diskvalifikacije, a bračna čistoća vrednotom koja se stiče uz napor i žrtvu?

Bez sumnje je da crkveno učiteljstvo nastoji naći rješenje ovom problemu. Kako se će uskladiti zahtjevi bračne, specifično venerične ljubavi i prokreativnog poziva bračnih drugova? Pavao VI je i opet ustvrdio da su ta pitanja još predmetom studija, stoga se pozivao na svoj govor iz god. 1964. u kojemu se oslonio na nauku Pija XII (o kojoj gore u bilj. 14, 18, itd.). Pavao VI održao je taj govor 12. II ove godine (1966). Bračna ljubav mora odgovarati nacrtu i volji Božjoj, a roditeljska snaga treba da poštuje Božje zakone u prenošenju života. Brak i kršćanska obitelj traže moralni napor. Papa poziva da svi molimo da Bog udijeli Crkvi svjetlo da riješi poteškoće i probleme koji još nijesu riješeni, jer crkveno učiteljstvo ne može iznijeti moralne norme osim kada je sigurno da tumači volju Božju.

Smatram da nije razborito da pojedini teološki pisci, pa bili oni i u višim hijerarhijskim krugovima pođu dalje, osim kao istraživači koji predlažu hipoteze, osobna mišljenja i sl. Shvatljivo je da može biti slučajeva kada se penitenti na ovom području mogu ostaviti in bona fide i odriješiti, ali ne smatram da je razborito formulirati neke nove teoretsko-praktične norme koje bi se protivile gornjim riječima Pavla VI (a one se nadovezuju na nauku Pija XII).

Zašto? Jer je na jednoj strani — na strani crkvenog učiteljstva — vrlo *jasno izraženo mišljenje,* a Pavao VI je *izrijekom* rekao neka se nitko ne usudi iznositi protivnu nauku kao teoretsko-praktičnu normu (vidi bilj. 16). U malo prije navedenom govoru Pavao VI upućuje bračnu ljubav na svjetlo Božjeg zakona, na slaganje s nacrtom i voljom Božjom, dakle s objektivnim moralom.

Ispovjednik je otac i učitelj i sudac. On je pozvan da prosudi da li roditeljska odgovornost, odnosno njihova savjest, u određivanju granice prokreativne misije odgovara objektivnim normama, Božjem zakonu. Stoga nam se čini da novo preziranje u pitanju oscilira između dvije točke: ili jednostavno staro pitanje predočuje u alarmantnoj formi, ili otvara put nekom više manje slabo kontroliranom subjektivizmu.

Ako čeka Pavao VI, možemo i moramo strpljivo čekati i mi. Dopuštena je izmjena misli, ali nije laka odgovornost koju bi netko uzeo na sebe kad bi formulirao kao teoretsko-praktične norme protivne jasno izraženim mislima crkvenog učiteljstva.

Tko zna za praksu reći nešto bolje, konkretnije i auktoritativnije — neka to učini redovnim putem kojim ide crkveno učiteljstvo.